

SEMINARI WEB «FINANCIAL SERVICES & TRANSPARENCY»,
COORDINAT PER MIRIAM ANDERSON I ESTHER ARROYO,
DE LA UNIVERSITAT DE BARCELONA, I LAURA ALASCIO,
DE LA UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA

El passat 18 de novembre de 2022 va tenir lloc el seminari web (*webinar*) «Financial Services & Transparency», que constitueix la primera de les activitats del projecte de recerca «La reforma del crèdit immobiliari: cap a un mercat europeu sostenible, incliusiu i digital) (ref. PID2021-127197NB- I00) (investigadores principals: Miriam Anderson i Esther Arroyo Amayuelas, de la Universitat de Barcelona). El projecte aborda els reptes que l'actualitat planteja per als contractes de crèdit immobiliari, com ara la irrupció de les tecnologies de la quarta revolució industrial (intel·ligència artificial, aprenentatge automàtic [*machine learning*], aprenentatge profund [*deep learning*], big data, entre d'altres), la crisi energètica, el creixent envelliment de la població i el sorgiment de nous actors en el mercat immobiliari (plataformes de micromecenatge [*crowdfunding*] o *peer-to-peer lending*).

L'activitat tenia com a objecte analitzar la transparència en la prestació de serveis financers. En la primera ponència, «The map and the territory of usury. In particular, usurious revolving credit in Spanish law», Antonio Ruiz Arranz va abordar la usura en els tipus d'interès associats a les targetes de crèdit renovable (*revolving*) en el marc d'un contracte de crèdit al consum, encara que les seves conclusions resulten generalitzables a qualsevol tipus de crèdit amb independència de la seva finalitat. El ponent va posar èmfasi que a Espanya no s'ha delimitat adequadament l'abast de la noció d'*usura* i que, encara que el Tribunal Suprem (TS) ha assenyalat que el tipus d'interès litigiós s'ha de comparar amb el tipus d'interès efectiu en el segment del mercat al qual pertany el producte financer (sentències del TS 628/2015, del 15 de novembre, 149/2020, del 4 de març, i 367/2022, del 4 de maig), encara no ha indicat, en canvi, quin ha de ser l'índex o element de comparació que s'ha d'emprar per a saber si l'interès litigiós és usurari o no, ni ha establert un límit màxim als interessos remuneratoris, a diferència del Bundesgerichtshof (BGH, el Tribunal Suprem Federal d'Alemanya), que ha establert un doble criteri per a determinar si un crèdit és usurari: ho és quan el tipus d'interès supera el doble de l'interès mitjà del mercat (Sentència del BGH del 24 d'abril de 1988, III ZR 30/87) o el 12 % (Sentència del BGH del 13 d'abril de 1990, XI ZR 252/89). Ruiz Arranz va considerar necessari que el TS adopti un criteri semblant i va afegir que la clàusula d'interès remuneratori no pot ser declarada nul·la per manca de transparència perquè aquesta mai no es pot predicar dels elements essencials del contracte, i sí, únicament, de les clàusules sobre el preu que tenen caràcter accessori.

La segona ponència, «Transparency in the real estate credit market: an economic analysis», va anar a càrrec de Laura Alascio Carrasco, que va aprofundir en l'asime-

tria informativa intrínseca en els contractes amb entitats creditícies. Entre les causes d'aquesta asimetria, va incloure-hi la complexitat d'alguns productes o la dificultat de comprendre els mecanismes de fixació del tipus d'interès. Alascio també va assenyalar els intents gens eficaços de la Directiva 2014/17 per a combatre l'asimetria informativa mitjançant obligacions d'informació. En això va posar també l'accent Paulius Astromskis en ocasió de la seva ponència «The utopia of ESIS: on need, greed, and the personalized information sheet». Ambdós ponents van indicar que diversos estudis psicològics demostren que les simplificacions o els biaixos cognitius s'imposen sobre el procés de reflexió racional, de manera que no importa tant el volum d'informació disponible com l'establiment de mitjans tècnics i humans que coadjuvin que aquesta sigui entesa adequadament pel client. En aquest sentit, Astromskis va concloure que la fitxa europea d'informació normalitzada (FEIN) hauria de deixar de ser concebuda com un simple document i hauria de transformar-se —a través de l'ús d'eines d'intel·ligència artificial i de big data— en un sistema integral de suport al procés de presa de decisions del consumidor.

La incorporació d'aquestes tecnologies al procés de contractació no és una tasca senzilla, com va demostrar la ponència de Rosa Maria García Teruel, «Integrating artificial intelligence in the mortgage credit market». Segons la ponent, l'ús de la intel·ligència artificial en l'àmbit de l'avaluació de la solvència ja no es limita al processament de dades personals de caràcter economicofinancer (ingressos, professió, composició patrimonial, estalvis i capacitat de despesa, etc.), sinó també al d'altres dades alternatives, com les que s'obtenen de les xarxes socials. De vegades això condueix que el consumidor no tingui coneixement de quin tipus de dades estan sent processades, de manera que s'envaeix il·lícitament la seva privadesa. A més, els algorismes discriminen determinades persones o grups de persones (per raons de sexe, religió, raça, ètnia, nacionalitat o classe social). En aquest punt, García Teruel va assenyalar la necessitat que les entitats compleixin les exigències del Reglament general de protecció de dades (RGPD) i va remarcar fins a quin punt les propostes de regulació europea en curs (sobre intel·ligència artificial i reforma del crèdit al consum) restringiran les possibilitats d'ús de la intel·ligència artificial a l'àmbit de l'avaluació de la solvència dels consumidors.

Amb una durada de dues hores i un animat debat entre ponències, el seminari web va tenir l'encert de posar en relleu l'impacte de les circumstàncies socioeconòmiques actuals i de les noves tecnologies en el mercat creditici europeu i va il·lustrar problemes candents en relació amb la transparència en la contractació. Va quedar palesa la necessitat de delimitar amb precisió l'abast de la usura, es van demostrar les insuficiències de la informació precontractual i, en fi, es va evidenciar que la prudència exigeix un ús responsable de la intel·ligència artificial, no menys en el sector financer que en altres àmbits. Són reptes que la Comissió Europea haurà d'afrontar en la reforma de la Directiva 2014/17, ja iniciada amb una mica de retard respecte del que preveu l'article 44 (veg. *Call for evidence for an impact assessment*, Ares(2021)7165942), i a l'anà-

lisi dels quals va estar principalment dedicat el seminari web del mes de novembre passat. N'hi haurà més, amb nous temes tant o més apassionants!

Enrique Peruga Pérez
Investigador predoctoral en dret civil (AGAUR FI)
Universitat de Barcelona